

UDC 340.12

E-GUVERNAREA: CONCEPT ȘI VALOARE

Tudor PÎNZARU,
doctorand,

Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei

SUMMARY

The article contains a brief analysis of the concept, particularities and value of e-government (electronic government) in terms of its impact on citizen participation in decision making. The main emphasis is put on the role of e-government to change the relations between the state and citizens, between rulers and the ruled with the help of information technology. The conclusion which is reached aims recognize the nature of e-government to be a tool, a method of government, with which, at the will of the government, may create favorable conditions for e-democracy.

Key words: state, government, e-government, society, citizens, public administration.

REZUMAT

Articolul conține o scurtă analiză asupra conceptului, particularităților și valorii e-guvernării (guvernării electronice) pe segmentul impactului acesteia asupra participării cetățenilor în procesul decizional. Accentul principal este pus pe rolul e-guvernării de a schimba relațiile dintre stat și cetățeni, dintre guvernanți și guvernați cu ajutorul tehnologiilor informaționale. Concluzia la care se ajunge vizează recunoașterea naturii e-guvernării de a fi un instrument, o metodă de guvernare, cu ajutorul căreia, la voința guvernanților, s-ar putea crea condiții prielnice pentru e-democrație.

Cuvinte-cheie: stat, guvern, e-guvernare, societate, cetățeni, administrație publică.

Introducere. O caracteristică esențială a administrației publice este aspectul său expansionist. De peste o jumătate de secol în toate țările lumii administrația se dezvoltă, manifestând o creștere continuă a serviciilor publice. Este evidentă în acest sens tendința statelor de a face față unor noi necesități sociale, de a oferi noi condiții de viață mai bune membrilor lor [16, p. 150]. Desigur, statul modern cu aparatul său administrativ enorm trebuie să reziste schimbărilor și să se axeze pe noi modalități de guvernare. Paralel, e cazul să invocăm și fenomenul globalizării, în condițiile căruia, practic a devenit indispensabilă utilizarea noilor tehnologii informaționale și comunicaționale, inclusiv la nivelul administrației publice centrale și locale. În ultima vreme tot mai mult au fost conștientizate multiplele priorități și avantaje pe care le aduc tehnologiile performante, acestea fiind implementate activ în vederea sporirii eficienței și democratizării administrației publice.

Pe cale de consecință se poate susține că, în prezent, guvernarea electronică reprezintă un vector principal al reformei administrației publice, a modernizării acesteia [2, p. 114].

Mai mult, strategia de guvernare electronică reprezintă o cerință formulată la nivelul Uniunii Europene pentru toate statele membre (startul căruia a fost dat încă în anul 2000 [24, p. 274]), iar printre obiectivele urmărite la nivel european prin guvernarea electronică se numără: includerea tuturor categoriilor sociale ca beneficiari ai serviciilor de e-guvernare, folosirea tehnologiei pentru o guvernare mai oportună și eficace, crearea identității electronice recunoscute de statele membre [16, p. 150].

Ținând cont de cele menționate, trebuie să recunoaștem că pentru Republica Moldova implementarea e-guvernării a

devenit o necesitate stringentă pentru a ține pasul procesului de dezvoltare desfășurat pe întreg mapamondul.

Scopul studiului. Obiectivul principal al acestui studiu constă în realizarea unei analize asupra conceptului, particularităților și valorii e-guvernării (guvernării electronice) pe segmentul impactului acesteia asupra participării cetățenilor în procesul decizional.

Discuții și rezultate. Ideea folosirii active a noilor tehnologii informaționale pentru sporirea eficienței activității guvernelor a apărut pentru prima dată în contextul desfășurării reformelor administrative în baza ideologiei noului management statal, care s-au lansat în statele occidentale (cu precădere anglo-saxone) începând cu anii 1990 (încercări practice în acest sens fiind atestate în SUA, în anii 1970 [20, p. 65]). Însăși termenul de guvernare electronică (e-guvernare), a apărut însă mai târziu, în anul 1997, la inițiativa Fondului Științific Național din SUA [15, p. 3].

Termenul e-guvernare și-a găsit locul în literatura de specialitate legată de problema studierii informatizării administrației publice. Definirea e-guvernării este propusă de specialiștii în domeniu nu numai în formulări diferite, dar și prin tratări diverse. Aceasta se explică prin diferența de dezvoltare istorică, economică și specificul guvernării caracteristic diferitor state. De exemplu, în Marea Britanie, unde guvernarea are un aspect privat pronunțat, este specific termenul e-guvernare, care are un caracter managerial și pune accentul pe componenta tehnico-informațională în conclucrarea cu cetățenii, văzuți ca clienți, ai căror interese trebuie să fie satisfăcute de către stat [10, p. 50].

În accepțiune engleză (dar și americană), termenului government îi aparține mai adecvat sensul de stat, fiind

posibil deci a vorbi nu despre o e-guvernare, dar despre un e-stat (stat electronic).

În acest sens, cercetătorul L.V. Sorgunov notează că termenul *government* semnifică întregul sistem de organe ale puterii publice ce exercită conducerea, accentul fiind pus nu pe un organ concret, dar pe procesul guvernării publice. În varianta americană acest termen cuprinde nu doar puterea executivă (administrația), dar și alte organe ale puterii publice, moment ce determină utilizarea termenului de stat electronic [23, p. 21] (stat virtual [22]).

Dezvoltînd conceptul dat, I.G. Androsova precizează că statul electronic (e-statul) este sinonimul «statului secolului XXI», care este în stare să asigure nu doar o dezvoltare socio-economică mai durabilă în condiții de incertitudine și sporirea riscurilor globalizării, revoluției comunicaționale și formarea societății bazate pe cunoaștere, dar și să restabilească încrederea cetățenilor față de instituțiile statului, aflată la moment în liberă cădere, să creeze noi canale de participare politică și să impulsioneze dezvoltarea democrației [19, p. 83].

În documentele internaționale contemporane și, parțial, în hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului termenul *government* se folosește pentru a menționa statul în întregime. Anume în acest sens, potrivit specialiștilor, termenul trebuie utilizat. Aceasta deoarece, se poate vorbi nu numai de Guvern ca principalul organ al puterii executive, dar și de toate cele trei puteri în stat [16, p. 151].

În multe state scandinave este folosit termenul de «e-guvernare democrată» în care se cristalizează rolul activ al cetățenilor la luarea deciziilor la toate nivelele: local și statal. În statele din Asia se evidențiază importanța «e-guvernării» pe baza încrederii sociale de care se bucură guvernele din aceste state. Ele sunt considerate competente să soluționeze problemele ce țin de satisfacerea intereselor sociale, inclusiv prin folosirea componentei tehnologico-informaționale a administrației de stat [16, p. 151].

Toate cele menționate ne motivează să precizăm că varietatea interpretărilor date conceptului de «e-guvernare», a condiționat în mod logic, manifestarea unui interes teoretic față de trasarea unor demarcații între diferite noțiuni folosite pentru descrierea fenomenului.

O primă delimitare pe care o vom atesta este cea realizată între noțiunea de «e-guvern» («e-government», «e-правительство») și «e-guvernare» («e-governance», «e-правление»). Astfel, «e-guvernul» se consideră că presupune modalitatea în care instituțiile sectorului public folosesc tehnologiile pentru realizarea administrării și extinderea prestării de servicii. La rîndul său, «e-guvernarea» este nu doar o simplă aplicare tehnologică sau fizică a tehnologiilor pentru afacerile publice, dar o modalitate de organizare și realizare a puterii politice și sociale. «E-guvernarea» implică aspecte ce țin de faptul cum cetățenii interacționează cu guvernarea și influențează procesele legislative și publice. «E-guvernarea» este ceea ce motivează atingerea unui asemenea scop printr-un mijloc

mult mai eficient, folosindu-se tehnologiile informaționale [14, p. 100-101].

Într-o altă viziune, se trasează o delimitare între noțiunile de «e-guvern», «e-administrație» și «e-guvernare». «E-guvernul» se referă la relațiile interorganizaționale ce cuprind coordonarea politică, implementarea deciziilor politice și prestarea serviciilor publice. «E-administrația» se referă la relațiile intraorganizaționale și cuprinde dezvoltarea politicii, activitatea organizațională și managementul cunoașterii. «E-guvernarea» caracterizează relațiile dintre cetățeni, structurile guvernării, opinia publică și persoanele oficiale alese. Elementele componente de bază ale acesteia sunt procesul democratic, guvernarea deschisă și mecanismul transparent de luare a deciziilor [3, p. 54].

În încercarea de a întregi tabloul conceptual schițat, vom preciza revenind la noțiunea de stat virtual că acesta cuprinde atât «e-guvernul», care asigură baza instituțională a elaborării și realizării politicii informaționale, cât și «e-guvernarea», care vizează gestionarea informației de către sistemul administrativ în spațiul virtual [22, p. 81].

Totodată, trebuie să notăm că în majoritatea cazurilor toate cele trei noțiuni sunt utilizate ca fiind sinonime, mai bine zis, este utilizat doar un singur termen cu o semantică integrativă.

În continuare, pentru a reliefa unele particularități ale «guvernării electronice» considerăm necesar a trasa o paralelă între aceasta și «guvernarea tradițională», orientîndu-ne de cîteva criterii. În acest sens, Ch. Brodhag notează că tradițional, procesele de luare a deciziilor se bazează pe control și executarea ordinelor, în timp ce în prezent principalii parametri au devenit acordul și înțelegerea. Conducerea tradițională acordă o mare atenție dreptului și regulamentelor, iar, guvernarea contemporană se axează în special pe norme permissive, recomandări colective, acorduri morale. Puterea tradițională era exercitată de guverne, aparatul birocratic și parlamente, guvernarea actuală în condițiile societății bazate pe rețea tot mai mult include în puterea publică asemenea forme ca comisiile, forumurile, diferite grupuri organizate democratic. Dacă anterior informația ce ținea de procesul guvernării era secretizată și centralizată, în prezent ea a devenit deschisă și publică, iar procesele informaționale tot mai mult implică forumuri desfășurate pe rețelele de socializare etc. [4, p. 320].

Așadar, din cîte se poate observa, e-guvernarea ca fenomen se impune cu trăsături și particularități distincte, a căror avantaje practic sunt general recunoscute și acceptate. După cum susține A.I. Golovanov, la baza ideii de e-guvernare stă imaginea statului ca entitate chemată să satisfacă eficient necesitățile vitale ale societății. Internetul în acest sens permite sporirea radicală a eficienței aparatului statal atât în ceea ce privește celeritatea satisfacerii cerințelor cetățenilor, cât și costul tranzacțiilor realizate [21, p. 33].

Cu toate că în fiecare stat, e-guvernarea, are anumite caracteristici proprii, totuși cercetătorii conturează unele elemente comune ale acesteia, precum [9, p. 713-729]:

– o activitate mai eficientă a organelor administrației publice;

– prestarea de servicii sociale;
– modernizarea procesului democratic pe baza utilizării unor tehnologii informaționale noi.

În context, prezintă importanță și încercările de a formula o definiție a e-guvernării. Sub aspectul esenței sale, susține T. Gherman, e-guvernarea reprezintă utilizarea tehnologiilor informaționale și a telecomunicațiilor și, îndeosebi, a internetului în toate domeniile guvernării statului, care furnizează servicii publice către utilizatori, între care cei mai importanți sunt cetățenii și asociațiile acestora, cu scopul general de a îmbunătăți serviciile și a le reduce costurile, atât pentru utilizatori, cât și pentru furnizorii de servicii [8, p. 98].

R.A. Baltaru apreciază e-guvernarea ca fiind un proces de digitalizare a sectorului public al cărui scop este facilitarea interacțiunii dintre instituțiile publice și cetățeni prin intermediul aplicațiilor bazate pe tehnologia informației [2, p. 114].

Potrivit lui D. Vasilache, e-guvernarea reprezintă «oferirea de către stat, pe baza banilor publici, către beneficiari a unora dintre serviciile sale publice și sub formă electronică, adică prin folosirea tehnologiei informației și comunicațiilor și, în special, a internetului» [18, p. 44]. Sub acest aspect, guvernarea electronică presupune un program de promovare a transparenței și eficienței, de îmbunătățire a interacțiunii cu administrația publică și reducerea corupției» [6].

Într-o formulare simplistă, guvernarea electronică mai este definită ca «interacțiunea dintre Guvern, Parlament și alte instituții publice cu cetățenii prin intermediul mijloacelor electronice», iar printre beneficiile acesteia se numără «informarea asupra proiectelor de lege aflate în discuție și emiterea de păreri de către cetățeni, plata taxelor de către contribuabili, completarea unor plângeri și petiții on-line», toate acestea reprezentând «mijloace eficiente puse la dispoziție de către stat pentru exercitarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor» [7, p. 1]. Respectiv, guvernarea electronică este văzută ca o componentă de bază a societății informaționale, contribuind substanțial la consolidarea democrației și a instituțiilor statului de drept [8, p. 101].

Potrivit unei alte viziuni, «guvernarea electronică reprezintă procesul de reinvenție a sectorului public prin digitalizare și noi tehnici de management a informației, proces al cărui scop final este creșterea gradului de participare politică a cetățenilor și eficientizarea aparatului administrativ». Această definiție reunește 3 trăsături de bază ale guvernării electronice: – folosirea noilor tehnologii electronice în comunicare (e-mail, chat, site-uri Internet etc.) sau paradigma tehnică; – aplicarea unor noi metode de management a informației sau paradigma managerială; – creșterea gradului de participare politică a cetățenilor și creșterea eficienței aparatului administrativ sau paradigma funcțională [1, p. 15].

În Republica Moldova e-guvernarea a fost definită pentru prima dată în Strategia Națională de edificare a

societății informaționale – «Moldova electronica» [13] (act ulterior abrogat [12]), potrivit căreia «guvernarea electronică (e-guvernarea) presupune activitățile de guvernare realizate în baza utilizării tehnologiilor informaționale și de comunicații».

Potrivit Concepției guvernării electronice [11], e-guvernarea face parte din componentele de bază ale societății informaționale și constituie un sistem complex de asigurare informațională a guvernării prin aplicarea tehnologiilor informaționale și de comunicații. Guvernarea electronică reprezintă modalitatea de aplicare și utilizare a tehnologiilor informaționale și de comunicații, în scopul asigurării accesului la informație și prestării serviciilor publice în regim interactiv.

Obiectivul general al guvernării electronice îl constituie asigurarea accesului la informația oficială, prestarea serviciilor prin intermediul mijloacelor electronice pentru cetățeni și mediul de afaceri, îmbunătățirea calității serviciilor publice, sporirea gradului de participare a cetățenilor în procesul de guvernare, eficientizarea activității administrației publice, consolidarea democrației și a instituțiilor statului de drept.

În calitate de obiective specifice recunoscute guvernării electronice, Concepția citată mai sus stabilește [11]:

– asigurarea transparenței activității autorităților administrației publice;

– crearea și implementarea sistemelor și aplicațiilor informatice, menite să susțină procesele de reformă și dezvoltare politică, socială și economică din țară;

– dezvoltarea infrastructurii informaționale de stat;

– creșterea nivelului de pregătire a angajaților publici în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații;

– dezvoltarea cadrului juridic privind guvernarea și democrația electronică.

Realizarea obiectivului general și a obiectivelor specifice de implementare a guvernării electronice se bazează, potrivit Concepției, pe următoarele principii-cheie [11]:

– transparență și parteneriat – desfășurarea tuturor activităților în mod transparent, fiind discutate în mod public, cu luarea în considerare a ideilor și propunerilor tuturor părților implicate;

– accesibilitate a informației – respectarea dreptului fundamental al cetățeanului de a avea acces la informațiile oficiale;

– orientare socială – realizarea măsurilor principale în cadrul implementării guvernării electronice, cu luarea în considerare a intereselor cetățenilor;

– armonizarea cadrului juridic cu reglementările și standardele internaționale;

– protecție și securitate – respectarea drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor în procesul de creare, stocare, prelucrare și transmitere a informației, inclusiv protecția datelor personale, prin metode și mecanisme de asigurare a securității informaționale;

– prioritatea aspectelor politice, economice și sociale asupra celor tehnice și tehnologice;

– principiul «primei persoane» – obligativitatea factorilor de decizie din cadrul ministerelor, altor autorități administrative centrale și autorităților administrației publice locale, instituțiilor publice și întreprinderilor de stat de a participa activ în procesul de implementare a e-guvernării.

Din câte se poate observa, guvernarea electronică oferă un instrument nou de administrare în organele publice. Ea transformă atât relațiile dintre cetățeni și structurile administrației publice, cât și relațiile din interiorul administrației, ceea ce presupune informatizarea tuturor proceselor ce au loc în cadrul organelor de stat, precum și a relațiilor intersectoriale.

Reieșind din obiectivele guvernării electronice, atât cadrul juridic, cât și doctrina atestă existența câtorva categorii de actori – destinatari ai serviciilor publice și anume: cetățenii, mediul de afaceri (business) și Guvernul (autoritățile administrației publice), deci există, patru tipuri de interacțiuni, părți componente ale e-guvernării [17, p. 549; 2, p. 116]:

- guvern-guvern (G2G, Government-to-Government),
- guvern-angajați guvernamentali (G2E, Government-to-Employee),
- guvern-cetățeni (G2C, Government-to-Citizens) și,
- guvern-companii (G2B, Government-to-Business).

Printr-o analiză sumară, relațiile de tipul guvern-guvern (G2G) pot fi definite ca fiind acele legături stabilite între mai multe instituții publice în vederea rezolvării unor probleme de interes general și care suscită generarea unor soluții complexe; relațiile de tipul guvern-angajați guvernamentali (G2E) presupun un management on-line între guvern și angajați prin intermediul mijloacelor electronice; relațiile guvern-cetățeni (G2C) au ca obiectiv principal apropierea instituțiilor publice de cetățeni prin comunicare și schimb de informații din ambele părți cu ajutorul internetului; relația guvern-companii (G2B) își găsește aplicabilitatea în sfera achizițiilor și licitațiilor publice, contribuind la creșterea transparenței și micșorarea costurilor [7, p. 1-2].

Dat fiind faptul că în cadrul acestui demers ne interesează relațiile de tipul guvern-cetățeni (G2C), în continuare precizăm că guvernarea electronică este prin esența sa o formă a democrației, o formă de respect al statului față de cetățeanul pe care îl reprezintă, dar și o necesitate socială și economică prin efectele benefice pe care le aduce, direct și indirect, la nivelul întregii societăți și economii [8, p. 98].

În viziunea lui R.A. Baltaru, e-guvernarea reprezintă un element esențial al reformei administrației publice, al modernizării acesteia, fiind esențială pentru simplificarea procedurilor birocratice și a metodologiilor de lucru, pentru îmbunătățirea accesului la informații și a calității serviciilor publice la nivelul administrației publice, pentru reducerea cheltuielilor publice, pentru combaterea corupției sau pentru întărirea capacității administrative a instituțiilor publice [2, p. 126].

Cercetătorul Ș.G. Burcea notează în același context că utilizarea tehnologiilor informaționale moderne asigură

fără îndoială progrese notabile către o democrație reală în contextul guvernării electronice și către implicarea cetățenilor în rezolvarea problemelor ce-i vizează. Se deschide astfel calea implicării depline a cetățenilor în viața publică a comunității, nu doar în momentul desfășurării alegerilor electorale, ci și în perioada următoare [5, p. 42].

Susținând necesitatea guvernării electronice și a dezvoltării acesteia, autorul citat precizează că într-o democrație reală guvernarea electronică trebuie să asigure timpul și spațiul necesar cetățenilor pentru a se pronunța în privința deliberărilor, discuțiilor publice, declarațiilor, luărilor de poziție ale reprezentanților autorităților publice. Numai în acest fel autoritățile vor adopta în final decizia optimă, satisfăcând interesul public general și specific, indiferent de constrângerile existente. În viziunea sa, există mai multe moduri și metode prin care, utilizând inteligent tehnologii informatice și de comunicație, cetățenii pot fi atrași, consultați și implicați în viața publică a comunității. Printre acestea, enumeră [5, p. 43]:

– furnizarea de informații: a informa permanent stakeholderii constituie întotdeauna primul pas către implementarea unei democrații electronice viabile.

– e-petitions: autoritățile încearcă să influențeze stabilirea agendei politicilor publice folosindu-se de tradiționala metodă a strângerii de semnături. În statele dezvoltate din ce în ce mai multe municipalități, dar și organizații private oferă posibilitatea realizării on-line a acestui deziderat.

– forumuri de discuție: acestea sunt de un real folos în situații ca stabilirea agendei publice sau în cadrul fazelor incipiente a ciclului politicilor publice.

– e-consultation: contribuie la întărirea colaborării dintre cetățeni, oameni politici și reprezentanți ai autorităților utilizând tehnologii informaționale și de comunicare. Rezultatele consultărilor pot sta la baza deciziilor ulterioare.

– e-involvement: se folosește de facilitățile și avantajele pe care le oferă tehnologiile informaționale și de comunicare pentru a extinde numărul participanților la implementarea politicilor și deciziilor publice, incluzând noi grupuri de interese, echipe de specialiști, partide politice, societatea civilă etc.

– corespondența e-mail și newsletter-urile care se utilizează în majoritatea cazurilor în primele faze ale ciclului politicilor publice. Un newsletter transmis prin e-mail poate avea o contribuție semnificativă la informarea în timp real a cetățenilor.

În condițiile în care avantajul substanțial al e-guvernării relativ este de necontestat (în doctrină fiind lansate anumite critici în acest sens), totuși trebuie să precizăm că dezvoltarea acestui «fenomen» implică și unele exigențe.

Cercetătorii susțin în acest sens că pentru un guvernant sau un legislator cel mai important lucru de știut este că internetul poate face procesul de guvernare mai apropiat de oameni și mai eficient. Internetul mai mult decât orice altă modalitate de comunicare ar putea aduce cu sine un enorm ajutor în direcția creșterii suportului popular pentru

instituțiile de stat, singura condiție fiind punerea a cât mai multă informație on-line (rapoarte, ordini de zi, luări de cuvânt, analize ale experților în anumite probleme, proiecte de lege, studii, statistici, bugete de funcționare etc.). Accesul liber la informația ce ține de actul guvernării este de natură să sporească încrederea cetățenilor în guvernare, iar acesta s-ar bucura de mai mult sprijin din partea societății civile [1, p. 21]. Prin urmare, comunicarea prin internet poate face ca relația dintre cetățeni și guvern să fie mai strânsă oferind avantaje ambilor participanți: guvernului mai mult sprijin și mai multă încredere și cetățeanului mai multă înțelegere și rezolvarea mai eficientă a problemelor sale [1, p. 6].

Pe de altă parte, se impune a fi necesară și atragerea cetățenilor spre utilizarea serviciilor electronice, fapt pentru care autoritățile publice trebuie să accentueze importanța progresului, a inovării și a cercetării, să susțină e-participarea și e-democrația prin creșterea opțiunilor pentru participarea cetățenilor în procesele de luare a deciziilor. În mod special, autoritățile trebuie să desfășoare o campanie de informare și educare în masă a cetățenilor privind e-guvernarea și serviciile oferite prin intermediul mijloacelor electronice.

Un element important necesar guvernării electronice este un nivel corespunzător de cultură atât din partea cetățenilor, cât și din partea oficialităților care trebuie să perceapă pe cetățean drept client. Pentru aceasta este necesară schimbarea mentalității funcționarilor publici, ceea ce nu poate fi realizat peste noapte. Din punctul nostru de vedere, anume acest obiectiv este cel mai dificil de realizat în cadrul procesului de implementare a guvernării electronice (fiind nevoie chiar de o perioadă îndelungată de timp – o generație [16, p. 153]), dar fără de care este imposibilă atingerea obiectivelor prestabilite.

Prin urmare, în vederea dezvoltării serviciilor oferite prin intermediul guvernării electronice autoritățile trebuie să parcurgă o serie de etape precum: informatizarea și tehnologizarea instituțiilor publice, în paralel cu extinderea infrastructurii informaționale naționale, instituirea obligativității utilizării mijloacelor electronice de către toate instituțiile publice în raport cu cetățenii, concomitent cu informarea și educarea beneficiarilor și, nu în ultimul rând, instituirea obligativității utilizării mijloacelor electronice de către toți cetățenii în raporturile acestora cu administrația publică [2, p. 127].

Drin perspectiva celor menționate se poate susține că guvernarea electronică este un proces de reformare a sectorului public prin noi tehnici de management al informației, creat cu scopul de a spori gradul de participare politică a cetățenilor, de a eficientiza activitatea aparatului administrativ și activitatea statului în întregime. Scopul utilizării acestei metode este accesul cetățenilor la informația publică, participarea societății civile la procesul decizional, asigurarea transparenței actelor administrative și comunicarea operativă cu cetățenii [16, p. 153].

Cu toate acestea, nu trebuie ignorat faptul că, în esență sa guvernarea electronică nu este o categorie aparte a

guvernării. Natura și principiile administrării nu este afectată prin implicarea internetului în procesul de guvernare. E-guvernarea presupune doar schimbarea accentului în metoda de realizare a guvernării. Deci informația rămâne evident, mai importantă decât tehnologia.

Din cele expuse, devine evident că e-guvernarea conține un potențial enorm, fiind în stare să schimbe guvernarea statului implementând debirocratizarea, transparența și includerea tuturor categoriilor sociale ca beneficiari ai serviciilor etc. Astfel este indubitabil că guvernele trebuie să pună pe ordinea de zi reforma e-guvernare. Însă această reformă, după cum susțin specialiștii, nu trebuie absolutizată. În ceea ce privește mai ales statele slab dezvoltate, acestea trebuie să evolueze treptat în realizarea strategiei guvernării electronice. Este evident că nimeni nu poate neglija importanța guvernării electronice, dar trebuie de acceptat că procesul implementării acesteia este complicat. Avantajele sunt evidente, dar trebuie conștientizat și riscul pe care îl implică [16, p. 153-154].

În concluzie, subliniem că în esență sa e-guvernarea nu este decât un instrument, o metodă de guvernare, bazată pe noile tehnologii informaționale, implementarea cărora în cea mai mare parte depinde de resursele financiare alocate de către stat. Realizarea unor obiective concrete cu ajutorul acestei metode de guvernare, cum ar fi de exemplu – guvernarea democratică a societății, este o altă întrebare, pentru care doar resursele financiare sau tehnologiile informaționale nu sunt suficiente. Rolul determinant în acest caz revine voinței politice a guvernanților, care, profitând de avantajele e-guvernării, ar putea crea cele mai bune condiții pentru e-democrație în cadrul statului și a societății.

Referințe bibliografice

1. Ailioaie S., Hera O., Kertesz S. Ghidul de eDemocrație și Guvernare Electronică. Ghid realizat pentru Parlamentul României, Octombrie 2001 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.edemocratie.ro/publicatii/Ghidedem.pdf>.
2. Baltaru R.A. Reforma în administrația publică. Studiu privind e-Guvernarea la nivelul Uniunii Europene. În : Administrația Publică, 2012, nr. 3. – p. 114–129.
3. Benchmarking e-government: A global perspective. Assessing the progress of the UN member states. N.Y. : UN-DPEPA, APSA, 2003. – 74 p.
4. Brodhag Ch. Information, governance et development durable. In : International political science review. Los Angeles, CA, USA, London, UK et al., 2000, Vol. 21, nr.3. – p. 311 – 327.
5. Burcea Ș.G. Perspective ale democrației electronice în spațiul european. În : Cercetări practice și teoretice în Managementul Urban, Anul 1, nr. 1, 2006. – p. 42–56.
6. Centrul Național de Management pentru Societatea Informațională, Sistemul Electronic Național [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.e-guvernare.ro>.
7. Cristescu A. Dimensiuni practice ale conceptului de e-Guvernare în România și Japonia. In : «Administrația publică la începutul celui de-al III-lea mileniu. Diseminarea celor mai bune practici japoneze în România», conferință internațională din 21-22

- noiembrie 2005, București [Электронный ресурс]. – Режим досту-
пу : <http://www.admpubl.snsra.ro/fisiere/japonia/Dimensiuni%20practice%20ale%20conceptului%20de%20e-guvernare%20in%20Romania%20si%20Japonia%20-%20Alexandra%20Cristescu.pdf>.
8. Gherman T. Impactul e-Guvernării asupra vieții sociale, politice și economice a statului. În: *Administrarea Publică*, 2012, nr. 2. – p. 98–104.
9. Gronlund A. Introducing e-GOV: History, Definitions, and Issues. *Communications of the Association for Information Systems*, Volume 15, 2004. – p. 713–729.
10. Heeks R. *Reinventing government in the information age*. London: Routledge, 1999. – p. 49–74.
11. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Concepția guvernării electronice, nr. 733 din 28.06.2006. În : *Monitorul Oficial al RM*, nr. 106-111 din 14.07.2006.
12. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova cu privire la Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale «Moldova Digitală 2020», nr. 857 din 31.10.13. În : *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 252-257 din 08.11.13.
13. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova privind Strategia Națională de edificare a societății informaționale – «Moldova electronică», nr. 255 din 09.03.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 46–50 din 25.03.2005.
14. Kim P. Introduction: challenges and opportunities for democracy, administration, and law. In : *International review of administrative sciences*. Tsasand Oaks, CA, USA, 2005, Vol. 71, nr. 1.
15. McDonagh J.A Strategic advisory note on «e-government and the challenge of change in public sector management». Bratislava : UNDP Bratislava Regional Centre, 2005.
16. Rusu Vl., Buzinschi I. E-guvernarea – mijloc de garantare a transparenței în activitate organelor administrației publice centrale. În: *Administrația publică și buna guvernare: Materiale ale sesiunii de comunicări științifice, 27-28 octombrie 2007*. Caietul Științific 2/2007. Chișinău: S.n., 2008. – p. 150–154.
17. Vacarov N. Concepția guvernării electronice. Unde există norme de drept există și o cale de realizare. În: *Administrația publică în perspectiva integrării europene, Caietul științific 1/2009, Sesiuni de comunicări științifice, 27-28 octombrie 2006*. Chișinău: S.n., 2007. – p. 546–554.
18. Vasilache D. Guvernarea electronică – o introducere. Cluj-Napoca : Casa Cărții de Știință, 2008. – 363 p.
19. Андросова И.Г. Электронное правление – инструмент радикальной модернизации России. В : *Труд и социальные отношения*, 2008, № 6. – С. 83–89.
20. Быков И.А. «Электронная демократия» vs «электронное правительство»: концептуальное противостояние? В : *ПОЛИТЭКС*. 2005, Выпуск 3. – С. 65–79.
21. Голованов А.И. Информационно-коммуникационные технологии как модель реализации института народовластия в России. В : *Вестник Челябинского государственного университета*, 2011, №29 (244). Право. Вып. 29. – С. 32–36.
22. Макнат К. Виртуальное государство Канады. В : *Политическая наука*, 2007, №4. – С. 78–96.
23. Сморгунев Л.В. От электронного государства к электронному правлению: смена парадигмы. В : *Политическая наука : сб. научн. тр. № 4 : Электронное государство и демократия в начале XXI века / Ред.-сост. А.Н.Кулик, Л.В.Сморгунов*. М. : ИНИОН, 2007. – С. 20–49.
24. Шустова М.С. К вопросу внедрения электронного правительства и электронной демократии в Европе. В : *Общество и право*, 2011, № 2 (34). – С. 273–276.